

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ S. Sayısı : 330

2 Temmuz 1953 Tarih ve 6095 Sayılı Kuzey Atlantik Andlaşması Teşkilatı Müşterek Enfrastrüktür Programı Gereğince Türkiye'de Yapılacak İnşa ve Tesis İşlerine Dair Kanunun Bazı Maddelerinin Değiştirilmesine Dair Kanun Tasarısı ve Millî Savunma ve Plan ve Bütçe Komisyonları Raporları (1/654)

TC

Başbakanlık

Kanunlar ve Kararlar

Genel Müdürlüğü

Sayı : K. K. Gn. Md. 18/101-1855/07905

6 . 3 . 1985

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Millî Savunma Bakanlığınca hazırlanan ve Başkanlığınıza arzı Bakanlar Kurulunca 28.2.1985 tarihinde kararlaştırılan «2 Temmuz 1953 Tarih ve 6095 Sayılı Kuzey Atlantik Andlaşması Teşkilatı Müşterek Enfrastrüktür Programı Gereğince Türkiye'de Yapılacak İnşa ve Tesis İşlerine Dair Kanunun Bazı Maddelerinin Değiştirilmesine Dair Kanun Tasarısı» ile gerekçesi ekli olarak gönderilmiştir.

Gereğini arz ederim.

Turgut Özal

Başbakan

6095 SAYILI KANUNUN BAZI MADDELERİNİN DEĞİŞTİRİLMESİNE DAİR KANUN TASARISI GENEL GEREKÇESİ

6095 Sayılı Kanun 1953 yılında, Türkiye'nin NATO Enfrastrüktür uygulamalarını başlatacağı sırada, kabul edilmiştir.

«Kuzey Atlantik Andlaşması Teşkilatı Müşterek Enfrastrüktür Programından Türkiye'de inşa edilen tesislerin finansmanı, mezkûr teşkilat azası devletlerin muayyen nisbetlerde hisse-i iştirakleri ile teşekkül eden Beynelmel bir fondan yapılmaktadır. Her aza devlet, kendi ülkesindeki inşaatı finanse edebilmek için, evveleminde, projeleri ve masraf tahminlerini muayyen plafonları aşmamak üzere teşkilata tasdik ettirmekte ve bilahare tasdik edilmiş olan proje ve masraf tahminleri dairesinde teşkilattan üç aylık sarf müsaadeleri istemektedir. Bu müsaadeyi verdikten sonra teşkilat, aza devletlerden «hisse-i iştiraklerini» ilgili aza devletin merkez bankasına göndermelerini talep etmektedir. Ancak, mevzu bahis hisse-i iştiraklerin peyderpey merkez bankalarına gelmesi ile müteahhitlere yapılması gerekebilecek avans veya bedel tediye arasında fiiliyatta ehemmiyetli zaman farkları mevcut olduğundan, inşaatın inkıtasız olarak finanse edilmesi zaruretine binaen bir çok aza devletler, merkez bankalarında bir fon teşkil etmekte ve bu fonu icabında hazine avanslarıyla besleyerek, bilahare peyderpey gelen hisse-i iştiraklerde hazine avanslarının mahsubunu yapmaktadırlar.

Diğer taraftan, yine bir çok aza devletler, bu nevi inşaatın müstaceliyetini nazarı itibare alarak, ihale ve finansman işlerini daha elastiki formalitelere tabi tutmak yoluna gitmişlerdir.

Bundan başka, teşkilatça kabul edilen prensip, müşterek programdan aza devletlere yapılan yardımın münhasıran mahalline masraf olması ve vergileme yoluyla sair amme hizmetlerine aktarılmasına meydan verilmemesidir.

Kanun arzu edilen uygulamaya büyük ölçüde imkân vermişse de, zamanla, NATO Müşterek Enfrastrüktür uygulamalarında, ittifak içi kararlar sonucu ortaya çıkan; dilim programına henüz girmemiş projenin önfinansmanı, mahallî kolaylıkların millî bütçeden karşılanması, NATO'nun veya NATO İttifakı çerçevesinde sınırlı sayıda devletin, müşterek Enfrastrüktür programı dışında özel yatırım programları hazırlaması gibi durumlara tereddütsüz uygulanmasına imkân verecek esneklikten yoksun olduğu görülmüş ve uygulama güçlüğüyle yapılıp olmaya başlamıştır.

Diğer yandan; 2886 sayılı Devlet İhale Kanunu çıkarılırken 82 nci maddesi ile, özellikle, NATO Müşterek Enfrastrüktür uygulamaları bu yeni kanunun dışında tutulmak istenmiş ve bu husus hükümetin kanuna ilişkin gerekçesinde açıklıkla belirtilmişse de maddenin nihai şekli hemen ilk uygulamada Sayıştay'da farklı yorumla karşılanmıştır.

6095 sayılı Kanunun kabulünden bu yana görülen bu gelişmeler Kanunun hazırlanış gerekçesine uygun işlerlik sağlayacak şekilde değiştirilmesini zorunlu kılmıştır.

6095 SAYILI KANUNUN BAZI MADDELERİNİN DEĞİŞTİRİLMESİNE DAİR KANUN TASARISININ MADDE GEREKÇELERİ

Madde 1. — NATO Müşterek Enfrastrüktür projeleri başlangıçta tümüyle müşterek fondan karşılanırken zamanla NATO içerisinde geliştirilen esaslar uyarınca, millî bütçeden katkıları da gerektirdiğinden 1050 sayılı Muhasebe-i Umumiye Kanununda 2886 sayılı Devlet İhale Kanunu ve ekleri hükümlerine tabi olunmadan Bakanlar Kurulunca tespit olunacak esaslar dairesinde ve bu işlerle görevli kılınacak Devlet Hazine ve Müesseseleri ile İktisadî Devlet Teşekkülleri ve Kamu İktisadî Kuruluşları eli ile yaptırılması hükmü getirilmiştir.

Madde 2. — Bazı müttefik ülkelerle müşterek kullanılacak bir kısım NATO tesislerinin önfinansmanında bu ülkelerin verdiği ödenekten yararlanılması gerekmiş ve 6095 sayılı Kanunun ikinci maddesinde, NATO Müşterek Enfrastrüktür fonundan ödenek gelinceye kadar kullanılabilir paralar arasında bu tür bir ödenek belirtilmemiş olduğundan bu ödeneğin kullanılması, ancak yorumla mümkün olabilmıştır.

Diğer yandan; Türkiye'nin artan savunma harcamalarına katkıda bulunmak üzere Silahlı Kuvvetleri Güçlendirme Vakıfları kurulmuş ve bu vakıfların gelirleri yalnız silah sistemlerinin temininde değil, zorunlu olarak, tesis yapımlarında da kullanılmaya başlanmıştır. NATO tesislerinin finansmanı ve millî katkı paylarının karşılanmasında da bu yeni kaynağa ihtiyaç duyulmaktadır. Anılan vakıflarca NATO tesislerinin önfinansmanında kullanılmak üzere verilen paraların, daha sonra o proje için NATO'dan ödenek sağlanması halinde bu vakıflara iadesi mümkün olabilecektir.

İkinci maddeye eklenen iki yeni fıkra bu kaynaklardan yararlanmanın yasallığı konusundaki tereddütleri kaldırarak bu tereddütlerin yol açtığı gecikme ve engelleri bertaraf edecektir.

NATO Müşterek Enfrastrüktür projelerinin dilim programlarına girmesi üye devletlerden tümünün oybirliğini gerektirdiği gibi dilim programına girmiş bir proje için sarf yetkisi (ödenek) alınması da yine üye devletlerin tümünün olumlu oyunu gerektirmekte ve dolayısıyla kararların alınması tartışmalı ve geç olmaktadır. Öyle ki, birçok durumda, NATO ödeneği beklenmeden başlatılan bir iş tamamlandığında dahi henüz NATO'dan ne kadar ödenek alınacağı kesinlik kazanmamış olabilmektedir. Bu nedenle; 6095 sayılı Kanunun ikinci maddesinin son paragrafı hükmünü uygulamaya koymak mümkün olamamaktadır. Uygulanamayan bir hükmün varlığına gerek olmadığından maddenin yeni şeklinde bu paragrafa yer verilmemiştir.

Madde 3. — Yürürlük Maddesidir.

Madde 4. — Yürütme Maddesidir.

Milli Savunma Komisyonu Raporu

Türkiye Büyük Millet Meclisi
Milli Savunma Komisyonu
Esas No. : 1/654
Karar No. : 14

12 . 4 . 1985

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

2 Temmuz 1953 Tarih ve 6095 sayılı Kuzey Atlantik Andlaşması Teşkilatı Müsterek Enfrastrüktür Programı Gereğince Türkiye'de Yapılacak İnşa ve Tesis İşlerine Dair Kanunun Bazı Maddelerinin Değiştirilmesine Dair Kanun Tasarısı, ilgili Bakanlıklar temsilcilerinin de katıldığı Komisyonumuzun 10.4.1985 tarihli 12 nci birleşiminde görüşüldü.

NATO'ya üye ülkeler içinde A.B.D. Müsterek fonun % 27.33 ünü ödeyerek en baş sırayı almakta, Almanya % 26.36 ile ikinci gelmektedir. Türkiye ise % 0.8045 ünü ödemekte buna mukabil müsterek fondan % 13 gibi oldukça büyük bir pay almaktadır. Bu paralarla, Kuzey Atlantik Andlaşması Teşkilatı Müsterek Enfrastrüktür Programından Türkiye'de inşa edilen tesislerin finansmanı karşılanmaktadır. Dilim programına henüz girmemiş projenin ön finansmanı milli bütçeden sağlanmakta ise de birçok güçlüklerle karşılaşmaktadır.

Bazı üye Devletler, kendi merkez bankalarında bir fon teşkil etmekte, icabında bu fonu Hazine avanslarıyla desteklemekte, peyderpey gelen iştirak hisseleriyle avans kapatılmaktadır.

Teşkilat üyesi devletlerden bazılarının oluşturduğu özel yatırım programları gereğince, Türkiye'de yapılması kararlaştırılan tüm inşa ve tesis işleri ile Türkiye tarafından yapılması gereken restorasyon işleri ile ilave tesislerin, fondan ödenek gelinceye kadar, ivedilikle yapılabilmesi için gerekli para, meri Kanunda öngörülen yerlerden başka, Silahlı Kuvvetler vakıfları ile müttefik devletlerin bu maksat için tahsis edecekleri fonlardan karşılamak gayesiyle hazırlanan tasarının tümü Komisyonumuzca da uygun görülerek kabul edildikten sonra maddelerin müzakeresine geçilmiştir.

Tasarının 1, 2, 3 ve 4 üncü maddeleri Komisyonumuzca aynen kabul edilmiştir.

Tasarı yasalaştığı takdirde bazı tereddütleri ortadan kaldıracığı gibi günün ihtiyaçları da karşılanmış olacaktır.

Havalesi gereğince Plan ve Bütçe Komisyonuna tevdi edilmek üzere Yüksek Başkanlığa saygı ile sunulur.

Başkan
Ömer Ferruh İler
İstanbul

Üye
Hüseyin Şen
Artvin

(Muhalefin, Muhalefet Şerhleri
Eklidir)

Üye
Mahmut Ötügen Sungurlu
Gümüşhane

Üye
Ali Topcuoğlu
Kahramanmaraş

Üye
Mehmet Muhlis Arıkan
Samsun

Başkanvekilli
Nevzat Yağcı
Elâzığ

Üye
Ali Rıza Akaydın
Çorum

Üye
Ercüment Konukman
İstanbul

Üye
Emin Fahrettin Özdilek
Konya

Üye
Musa Ateş
Tunceli

Sözcü
İlker Tuncay
Çankırı

Üye
Hayrettin Özansoy
Diyarbakır

Üye
Burhan Cahit Gündüz
İzmir

Üye
Mekin Sarıoğlu
Manisa

Üye
Pertev Aşçıoğlu
Zonguldak

MUHALEFET ŞERHI

2 Temmuz 1953 Tarih ve 6095 sayılı Kanunun bazı maddelerinin değiştirilmesi hakkındaki Kanun tasarısının;

1. 1 inci madde 9 uncu satırında yer alan «... önfinansman kaydı yaptırılmış...» ifadesinin Millî Savunma Komisyonunda «şart» ifade etmediği, sadece kayıt yani yazılmış anlamına geldiği şeklinde yorumlanmıştır. Halbuki yorum bu olmamak gerekir ve «kayıd» ndan sonra «ile» kelimesi konmak suretiyle, NATO adına yapılacak tesisin bir önfinansman şartına bağlanması gerekir kanaatindeyim.

2. İkinci maddede, millî fon müesseselerince daha önce yapılan masraflara karşılık NATO makamlarından ödenek alındığında a, b, c, d ve e bentlerindeki kaynak fonlarına iadelerin nasıl yapılacağı açık değildir. Aylar ve yıllar sonra yapılacak geri ödemelerin, en azından paranın harcandığı zamanki gerçek değerinde olması gereklidir. Bunu sağlayacak bir ibarenin ilavesinin gerektiği kanaatindeyim. 11.4.1985

Hüseyin Şen
Artvin Milletvekili

Plan ve Bütçe Komisyonu Raporu

Türkiye Büyük Millet Meclisi
Plan ve Bütçe Komisyonu
Esas No. : 1/654
Karar No. : 122

22 . 5 . 1985

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Millî Savunma Bakanlığınca hazırlanarak, Bakanlar Kurulunca 6.3.1985 tarihinde Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına sunulan ve 15.4.1985 tarihinde Komisyonumuza havale edilen «2 Temmuz 1953 Tarih ve 6095 sayılı Kuzey Atlantik Andlaşması Teşkilatı Müşterek Enfrastrüktür Programı Gereğince Türkiye'de Yapılacak İnşa ve Tesis İşlerine Dair Kanunun Bazı Maddelerinin Değiştirilmesine Dair Kanun Tasarısı» ile ön havalesi uyarınca Millî Savunma Komisyonu raporu ve metni Komisyonumuzun 22.5.1985 tarihli 73 üncü birleşiminde Hükümet temsilcilerinin de katılımıyla inceleme ve görüşüldü.

6095 sayılı Kanun arzu edilen uygulamaya büyük ölçüde imkân vermişse de, zamanla, NATO Müşterek Enfrastrüktür uygulamalarında, ittifak içi kararlar sonucu ortaya çıkan; dilim programına henüz girmemiş projenin önfinansmanı, mahallî kolaylıkların millî bütçeden karşılanması, NATO'nun veya NATO İttifakı çerçevesinde sınırlı sayıda devletin, müşterek enfrastrüktür programı dışında özel yatırım programları hazırlaması gibi durumların tereddütsüz uygulanmasına imkân verecek esneklikte olmadığı ve uygulama güçlüklerinin bulunduğu anlaşılmaktadır.

Tasarı ile, 6095 sayılı Kanunun uygulanmasında meydana gelen aksaklıkların ortadan kaldırılarak, NATO Müşterek Enfrastrüktür projelerinin zaman kaybına meydan vermeden uygulanmasının sağlanması, finansman temininde Kanundaki tereddütlerin giderilmesi ve 2886 sayılı Kanunun 82 nci maddesi ile ilgili uygulamada meydana gelen tereddütlerin giderilmesi amaçlanmıştır.

Komisyonumuzda yapılan görüşmelerde söz alan üyeler; Türkiye'nin NATO içerisindeki çıkarları açısından bazı görüş ve temennilerini belirtmişler, bu görüşler doğrultusunda Hükümet temsilcilerine sorular sormuşlardır.

Hükümet temsilcilerinin yaptıkları açıklamalar ve sorulara verdikleri cevaplar dinlendikten sonra Millî Savunma Komisyonu metni esas alınarak maddelerinin görüşülmesine geçilmiştir.

Millî Savunma Komisyonu metninin 1, 2 nci maddeleri ile yürürlük ve yürütmeyi düzenleyen 3 ve 4 üncü maddeleri aynen kabul edilmiştir.

Genel Kurulun onayına sunulmak üzere Yüksek Başkanlığa saygı ile arz olunur.

Başkanvekili
Aycan Çakıroğulları
Denizli

Sözcü
Alaattin Fırat
Muş

Kâtip Üye
Kadir Demir
Konya

Ahmet Akgün Albayrak
Adana

Mehmet Deliceoğlu
Adıyaman

A. Sırrı Özbek
Adıyaman
İmzada bulunamadı

Sururi Baykal
Ankara
İmzada bulunamadı

Ahmet Şamil Kazokoğlu
Bolu

N. Oğuzhan Artukoğlu
Burdur

İlhan Aşkın
Bursa

C. Tayyar Sadıklar
Çanakkale

Unal Akkaya
Çorum

Ahmet Sarp
Diyarbakır
İmzada bulunamadı

İsmail Dayı
Balıkesir

Metin Yaman
Erzincan

Togay Gemalmaz
Erzurum

M. Hayri Osmanlıoğlu
Gaziantep
İmzada bulunamadı

İbrahim Fevzi Yaman
Isparta

Tülay Öney
İstanbul

Özdemir Pehlivanoğlu
İzmir

İbrahim Özbıyık
Kayseri

Mehmet Budak
Kırşehir

İsmet Ergül
Kırşehir

Ayhan Fırat
Malatya

Haydar Özalp
Niğde

Enver Özcan
Tokat
İmzada bulunamadı

Fahrettin Kurt
Trabzon

Ferit Melen
Van

HÜKÜMETİN TEKLİF ETTİĞİ METİN

2 Temmuz 1953 Tarih ve 6095 Sayılı Kuzey Atlantik Andlaşması Teşkilatı Müsterek Enfrastrüktür Programı Gereğince Türkiye'de Yapılacak İnşa ve Tesis İşlerine Dair Kanunun Bazı Maddelerinin Değiştirilmesine Dair Kanun Tasarısı

MADDE 1. — 6095 sayılı Kanununun 1 inci maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

«Madde 1. — Kuzey Atlantik Andlaşması Teşkilatının Müsterek Enfrastrüktür Programı veya bu Teşkilatın veya yan kuruluşlarının veya Teşkilat üyesi devletlerden bazılarının oluşturduğu özel yatırım programları gereğince, Türkiye'de yapılması kararlaştırılan tüm inşa ve tesis işleri ile sözü edilen programlara dahil projelerin mütemmimi olarak Türkiye tarafından yaptırılması gereken; mahallî kolaylıklar, restorasyon işleri ve millî katkı paylı ilave kapasite ve tesisler ile ivedilikle yapılmasına gerek görülüp Kuzey Atlantik Andlaşması Teşkilatına önfinansman kaydı yaptırılmış olan tesisler, 1050 sayılı Muhasebe-i Umumiye Kanunuyla, 2886 sayılı Devlet İhale Kanun ve ekleri hükümlerine tabi olunmadan, Bakanlar Kurulunca tespit olunacak esaslar dairesinde ve bu işlerle görevli kılınacak Devlet daire ve müesseseleri ile İktisadî Devlet Teşekkülleri ve Kamu İktisadî Kuruluşları eli ile yaptırılır.»

MADDE 2. — 6095 sayılı Kanununun 2 nci maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

«Madde 2. — 1 inci maddede sayılan programlar çerçevesinde sağlanacak fonlardan ödenek gelinceye kadar herhangi bir harcama yapmak gerektiği takdirde bu masraflar :

- a) Enfrastrüktürün gerektirdiği her türlü masraflar karşılığı olarak bütçeye konulan ödenek,
  - b) Bakanlar Kurulunca inşa ve tesis işleri için görevlendirilen Devlet daire ve müesseseleri ile, İktisadî Devlet Teşekkülleri ve Kamu İktisadî Kuruluşlarının ayırabilecekleri paralar,
  - c) Hazinece bu maksatlar için verilecek avanslar,
  - d) Silahlı Kuvvetlerin güçlendirilmesi amacıyla kurulmuş olan vakıfların bu maksatla ayıracakları paralar,
  - e) Müttefik devletlerin bu maksat için tahsis edecekleri fonlar,
- ile karşılanır.

Ancak 1 inci maddede belirtilen kaynaklardan ödenek geldiğinde yukarıda a, b, c, d ve e bentlerinde sayılan kaynaklardan sağlanan avans alındığı fona iade edilir.»

**MILLÎ SAVUNMA KOMİSYONUNUN KABUL
ETTİĞİ METİN**

**2 Temmuz 1953 Tarih ve 6095 Sayılı Kuzey Atlan-
tik Andlaşması Teşkilatı Müsterek Enfrastrüktür
Programı Gereğince Türkiye'de Yapılacak İnşa ve
Tesis İşlerine Dair Kanunun Bazı Maddelerinin de-
ğiştirilmesine Dair Kanun Tasarısı**

MADDE 1. — Tasarının 1 inci maddesi Komis-
yonumuzca aynen kabul edilmiştir.

MADDE 2. — Tasarının 2 nci maddesi Komis-
yonumuzca aynen kabul edilmiştir.

**PLAN VE BÜTÇE KOMİSYONUNUN KABUL
ETTİĞİ METİN**

**2 Temmuz 1953 Tarih ve 6095 Sayılı Kuzey Atlan-
tik Andlaşması Teşkilatı Müsterek Enfrastrüktür
Programı Gereğince Türkiye'de Yapılacak İnşa ve
Tesis İşlerine Dair Kanunun Bazı Maddelerinin de-
ğiştirilmesine Dair Kanun Tasarısı**

MADDE 1. — Millî Savunma Komisyonu met-
ninin 1 inci maddesi aynen kabul edilmiştir.

MADDE 2. — Millî Savunma Komisyonu met-
ninin 2 nci maddesi aynen kabul edilmiştir.

(Hükümetin Teklif Ettiği Metin)

MADDE 3. — Bu Kanun yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

MADDE 4. — Bu Kanun hükümlerini Bakanlar Kurulu yürütür.

28 . 2 . 1985

Başbakan
T. Özal

Devlet Bakanı - Başbakan Yardımcısı
İ. K. Erdem

Devlet Bakanı
K. Oksay

Devlet Bakanı
A. M. Yılmaz

Devlet Bakanı
C. Büyükbaş

Devlet Bakanı
A. Tenekeci

Devlet Bakanı
M. T. Titz

Devlet Bakanı
A. Karaevli

Adalet Bakanı
M. N. Eldem

Millî Savunma Bakanı
Z. Yavuztürk

İçişleri Bakanı
Y. Akbulut

Dışişleri Bakanı
V. Halefoğlu

Maliye ve Gümrük Bakanı
A. K. Alptemoçin

Millî Eğitim Genç. ve Spor Bakanı
M. Vehbi Dinçerler

Bayındırlık ve İskân Bakanı
İ. S. Giray

Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanı
M. Aydın

Ulaştırma Bakanı V.
A. K. Alptemoçin

Tarım Orman ve Köy İşleri Bakanı
H. H. Doğan

Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanı
M. Kalemli

Sanayi ve Ticaret Bakanı
H. C. Aral

Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanı
S. N. Türel

Kültür ve Turizm Bakanı
M. M. Taşcıoğlu

(Millî Savunma Komisyonunun Kabul Ettiği Metin)

MADDE 3. — Tasarının 3 üncü maddesi Komisyonumuzca aynen kabul edilmiştir.

MADDE 4. — Tasarının 4 üncü maddesi Komisyonumuzca aynen kabul edilmiştir.

(Plan ve Bütçe Komisyonunun Kabul Ettiği Metin)

MADDE 3. — Millî Savunma Komisyonu metninin 3 üncü maddesi aynen kabul edilmiştir.

MADDE 4. — Millî Savunma Komisyonu metninin 4 üncü maddesi aynen kabul edilmiştir.

